మహా భారతము

ఉద్యోగపర్వము

ద్వితీయాశ్వాసము

వైశంపాయనుడు జనమేజయునకు మహాభారత కథను ఈ విధంగా చెప్పసాగాడు.

ఆ ప్రకారము సంజయుడు ధర్మజుని వద్ద సెలవు తీసుకొని ఉపప్లావ్యము వదలి హస్తినాపురము చేరుకున్నాడు. ధృతరాష్ట్రుని అంతఃపురమునకు వెళ్లాడు. అతనిని దర్శించాడు. ధృతరాష్ట్రుడు అతనిని సమ్మానించి తన పక్కన కూర్చోపెట్టుకొని జరిగిన విషయములు చెప్పమని అడిగాడు. సంజయుడు ఇలా చెప్పసాగాడు.

" మహారాజా! ధర్మరాజు మీ క్షేమసమాచారములు, నీ పుత్రుల క్షేమములు అడిగాడు." అని చెప్పాడు.

"సంజయా! ధర్మరాజుకు క్షేమమే కదా! అతని అన్నదమ్ములందరూ క్షేమంగా ఉన్నారా! అతని బంధువులు, మిత్రులు, మంత్రులు అతని యెడల ప్రీతితో మెలగుతున్నారా!" అని అడిగాడు.

" దేవా! మీ దయవలన అందరూ క్షేమంగా ఉన్నారు. ధర్మజునికి అహింస, ధర్మచింతన మెండు కదా. అతను తన భుజ బలం కన్నా ధర్మాన్ని, దైవాన్ని ఎక్కువగా నమ్ముతాడు. అతడు భారం నీ మీద పెట్టాడు. నీవు నీ కొడుకును నమ్ముకుంటావు. నీ కొడుకు కర్ణుడు, శకుని మాటలు నమ్ముతాడు. వారి అధీనంలో ఉంటాడు. కడుపుకు అన్నం తినే వారు నీ కొడుకులు చేసే దుర్మార్గాలు చూస్తూ ఊరుకుంటారా! నీవు ఒక్కడివే కొడుకులను కన్నావా! లోకంలో ఎవరికీ కొడుకులు లేరా! కొడుకులు దుర్మార్గులయితే వారికి బుద్ధిచెప్పవలదా! నీ మాదిరి చూస్తూ ఊరుకుంటారా! ప్రజలంతా నిన్ను తిడుతుంటే వినలేక నాచెవులు తూట్లు పడుతున్నాయి. నువ్వు, నీ కొడుకు సుయోధనుడు, దుశ్శాసనుడు, శకుని ఎలా ఆడిస్తే అలా ఆడుతున్నారు. పాండవులు సహిస్తున్నారు కాబట్టి సరిపోయింది లేకపోతే లేకపోతే నువ్వు నీ కుమారులు నాశనం అయి ఉండేవారు. నువ్వు, నీ కొడుకులు ధర్మరాజు శాంతగుణాన్ని భయం గా అనుకుంటున్నారు. అది తప్పు. అతడు తన తమ్ములను అదుపులో పెడుతున్నాడు కాబట్టి మీరు బతికిపోతున్నారు.

అతడే కనుక ఆగ్రహిస్తే మీరు మిగలరు. దేవా! జూదం ఆడిన రోజే అవినీతికి బీజం పడింది. అది కార్చిచ్చులాగా పాకిపోయింది. ధర్మరాజు మెత్తని పులి. నువ్వు నీ కొడుకు చేసే అకృత్యాలకు లోకులంతా నిన్ను నీ కొడుకులను నిందించేటట్టు చేస్తున్నాడు. కాని ఏమీ ఎరగనట్టు ఉంటాడు. అవసరం వచ్చినపుడు తిరగబడతాడు. అప్పుడు అతనిని ఎవరూ ఆపలేరు. అదిసరే ప్రయాణ బడలికవలన ఒళ్లంతానొప్పులుగా ఉన్నాయి. రేపు సభలో అని వివరిస్తాను." అని సంజయుడు వెళ్లిపోయాడు.

ధృతరాష్ట్రుడు వెంటనే విదురుని పిలిపించాడు. విదురుడు రాగానే అతనిని పక్కన కూర్చోపెట్టుకొని ఇలా అన్నాడు.

"విదురా! సంజయుడు ఉపప్లావ్యమునుండి వచ్చాడు.నన్ను తిట్టిన తిట్టు తిట్టకుండా తిట్టాడు. రేపు వస్తానని వెళ్లాడు. మనసంతా వికలంగా ఉంది నిద్రపట్టడం లేదు." . అని అన్నాడు.

దానికి విదురుడు ధృతరాష్ట్రునితో ఇలా అన్నాడు. "ధృతరాష్ట్రా! బలవంతుని చేతిలో దెబ్బలుతిన్న బలహీనుడు, డబ్బు పోగొట్టు కున్నవాడు, ఇతరుల డబ్బు ఎప్పుడు అపహరిద్దామా అని కాచుకొని

ఉన్నవాడు, కామంతో కైపెక్కినవాడు, నీలాగే నిద్రపట్టక బాధపడతారు. వీటిలో నీకు ఏ దోషం ఉంది? ఇతరుల ధనం నీవు ఒక్కడివే అనుభవించాలని అనుకుంటున్నావు కదా! అందుకే నీకు నిద్రపట్టడం లేదు."

" అదికాదు విదురా! అసలు ధర్మరాజు ఏమన్నాడో తెలియలేదు. అందుకే నిద్రపట్టడం లేదు." అని అన్నాడు ధృతరాష్ట్రుడు.

"ధృతరాష్ట్రా! బలవంతుని చేతిలో దెబ్బలుతిన్న బలహీనుడు, డబ్బు పోగొట్టుకున్నవాడు, ఇతరుల డబ్బు ఎప్పుడు అపహరిద్దామా అని కాచుకొని ఉన్నవాడు, కామంతో కైపెక్కినవాడు, నీలాగే నిద్రపట్టక బాధపడతారు. నీలో వీటిలో ఏ దోషం ఉంది? ఇతరుల ధనం నీవు ఒక్కడివే అనుభవించాలని అనుకుంటున్నావు కదా! అందుకే నీకు నిద్రపట్టడం లేదు."

" అదికాదు విదురా! అసలు ధర్మరాజు ఏమన్నాడో తెలియలేదు. అందుకే నిద్రపట్టడం లేదు." అని అన్నాడు ధృతరాష్ట్రుడు.

" రాజా! నీకు ధర్మరాజు నీకు బంధువు హితుడు. నీ సేవకుడు. పైగా అతడు శాంతమూర్తి. వినయ వివేకశీలి. అతడు తప్పు

మాట్లాడతాడా! నువ్వు నీ కొడుకే కదా వారికి అన్యాయం చేసి నానా బాధలకు గురి చేసింది. ఇప్పటికన్నా వారి రాజ్యభాగం వారికి ఇచ్చి న్యాయం చెయ్యి. నువ్వు నీ రాజ్య భారాన్ని శకుని, కర్ణుడు, దుశ్శాసనుని మీద మోపావు అది మంచిది కాదు. ధర్మరాజు కూడా నీవు తన పెదనాన్నవని మీరు చేసిన దుర్మార్గాలు అన్ని ఓపికతో సహించాడు. అది నీకూ తెలుసు." అని అన్నాడు విదురుడు.

" విదురా! రేపు సంజయుడు చెప్పబోవు మాటలు విని మనకు ఏది క్షేమకరమో అది నాచేతచేయించు. ఇప్పుడు నా మనసుకు శాంతము కలిగేటట్టు నీ వచనామృతము నామీద కురిపించు" అన్నాడు ధృతరాష్ట్రుడు.

అప్పుడు విదురుడు ధృతరాష్ట్రుడితో ఇలా చెప్పసాగాడు.

(దీనినే విదుర నీతి అంటారు).

"రాజా! ప్రతి వాడూ లోకం తనను నిందించే పనులు చేయరాదు. లోకహితమైన కార్యాలు ఆచరించాలి. పరుల సంపదకు ఈర్ష్య పడక, నలుగురితో కలిసిమెలిసి బతకాలి.

కోపగించుకోవడం, పరుల మాటలకు పొంగిపోవడం, గర్వించడం, ఎంత ఉన్నా తృప్తిలేక పోవడం, దురభిమానము, ఏపనీ చేయకపోవడం దుర్జనుల లక్షణాలు.

తనను పాలించే రాజునూ, లోకాన్ని పాలించే భగవంతుడిని, కట్టుకున్న భార్యను, బంధువులను సముచితంగా ఆదరించని వాడికి ఏపని చేసినా సత్ఫలితాన్ని ఇవ్వదు.

ఉపాయము తెలియని వారు, తమను ప్రేమించే వారిని ఇష్టపడరు. తాము అంటే ఇష్టం లేని వారి వెంట పడతారు. తమ కంటే ఎదుటివాడు బలవంతుడని తెలిసి వారి మీదికి వెళతాడు.

ధనమూ, విద్య, వంశము మంచివారికి అణకువను, గౌరవాన్ని కలిగిస్తే, చెడ్డవారికి మదాన్ని గర్వాన్ని కలుగచేస్తుంది.

ఒక బాణం ఒకడిని బాధిస్తుంది లేకపోతే తప్పిపోతుంది. కాని ఒకని నీతి, సమయస్ఫూర్తి అతని శత్రువును నాశనం చేస్తుంది.

తాను ఒక్కడే తినడము, అందరూ నిద్రపోతున్నప్పుడు తాను ఒంటరిగా ఆలోచించడం, ఒంటరిగా ప్రయాణం చెయ్యడం మంచిది కాదు.

లోకంలో సత్యము ను మించిన గుణము మరొకటి లేదు. చాలామంది క్షమించే గుణాన్ని చేతగాని తనం గా భావిస్తారు. కాని క్షమాగుణాన్ని మించిన ధర్మము మరొకటి లేదు.

పరుషవాక్యములు మాట్లాడక పోవడం, పాపపు పనులు చెయ్యక పోవడం వలన మనిషి ఉత్తముడు అవుతాడు. బలవంతుడై కూడా శాంతంగా ఉండేవాడు, పేదవాడయికూడా దానం చేసేవాడు, పుణ్యపురుషుడు అనిపించుకుంటాడు.

న్యాయార్జితమైన ధనాన్ని అర్హులకు ఇవ్వకపోవడం, అనర్హులకు దానం చెయ్యడం వలన కీడు కలుగుతుంది.

పరస్త్రీ వ్యామోహం, మద్యపానము, వేటాడటం, పరుషంగా మాట్లాడటం, పోట్లాడటం, డబ్బువృధాగా ఖర్చుచెయ్యడం అనునవి సప్తవ్యసనములు. విజ్ఞులు వీటియందు ఆసక్తిచూపరు.

తనకు ఉచితమైన దుస్తులు ధరించడం, తనను తాను పొగుడుకోక పోవడం, ఒకరికి దానమిచ్చి ఎందుకు ఇచ్చానా అని బాధపడటం, కష్టకాలంలో కూడా ధర్మం తప్పకపోవడం మంచి నడవడి అనిపించుకుంటుంది.

స్నేహం చేసినా, మాట్లాడినా, పోట్లాడినా, తనకు సమానమైన వారి తోనే చెయ్యాలి గాని తమకంటే అధికులతో గాని అల్పులతో గాని చేయరాదు.

తనకు ఉన్నదానిలో పరులకు పెట్టి తాను తినడం మంచిది. అడిగితే శత్రువుకైనా ఇవ్వడం మంచిది. ఎక్కువ కష్టపడి కొంచెం సుఖపడటం మంచిది.

మంచివారు పొగడ్తలకు పొంగిపోకుండా పరులకు మేలు చేస్తారు. కీడు చేయరు.

నేను చెప్పిన పై లక్షణాలు అన్ని ధర్మరాజులో ఉన్నాయి. నీవు పాండవులను పెంచి పెద్దచేసావు. ఇప్పుడు వారిని నిరాదరణకుగురి చేసావు. కాబట్టి వారి రాజ్యభాగము వారికి ఇచ్చి నీకొడుకులతో పాటు వారిని కూడా ఆదరించడం ఉచితము. మీరు వారు ఒక్కటిగా ఉన్నంత

కాలము మీ వైపు దేవతలుకూడా కన్నెత్తి కూడా చూడలేరు." అని అన్నాడు విదురుడు.

ఆ మాటలు విన్న ధృతరాష్ట్రుడు విదురునితో "అయితే ఇప్పుడు నన్ను ఏమి చెయ్యమంటావు?" అని అడిగాడు.

దానికి విదురుడు "అలా అడిగితే నేను ఏమని చెప్పను, ఉన్న మాట చెప్పడం తప్ప. రాజ్యం దక్కింది కదా అని నీ తమ్ముని కొడుకులకు భాగము కూడా నువ్వే మింగెయ్యాలని చూస్తున్నావు. ఇది ఎట్లుందంటే చేప ఎరతోపాటు గాలంకూడా మించినట్టుంది.

బాగా పండకుండా పండును కోస్తే రుచిగా ఉండక పోగా విత్తనానికి కూడా పనికిరాదు.

పరుల ధనానికి, పరుల విద్యకు, పరుల పరాక్రమానికి ఈర్ష్య పడేవాడు ఏ రోగం లేకుండానే బాధపడుతుంటాడు.

ఎదుటి వాడికి ప్రియంగా మాట్లాడ లేకపోతే నోరుమూసుకొని కూర్చోవాలి. మనం మాట్లాడే మాటల వలననే చెలిమి –పగ, తెలివి –

కలత, ధర్మము –పాపము, కీర్తి –అపకీర్తి కలుగుతాయి. కాబట్టి మంచి మాటలు మాట్లాడటం అలవర్చుకోవాలి. ఒక చెట్టును గొడ్డలితో నరికినా మరల చిగురిస్తుంది కాని మాటలతో చెడిన కార్యము బాగుపడదు. శరీరమునకు అయిన గాయములను మాన్పవచ్చుకాని మాటలతో మనసుకు అయిన గాయం మాన్పలేము.

రాజా! ధర్మరాజు నోట ఇప్పటిదాకా ఒక్క పరుషమైన మాట రాలేదు. కాని నీ కొడుకులు అత్యంత నీచంగా మాట్లాడిన మాటలు నీవు వింటున్నావు కదా! చేటు కాలము దాపురిస్తే చెడ్డ మాటలు తియ్యగా ఉంటాయి. చెడ్డ వాళ్లు చేసే పనులు వారికి మంచిగానే తోస్తాయి. కాని మనసు మాత్రం అవి చెడ్డ పనులు అని నిశ్చయిస్తుంది.

నీ బుద్ధి పాండవుల తో విరోధం కోరుతూ ఉంది. ఏం చేస్తాం. ధర్మనిరతుడైన ధర్మజుడు తన సంపదకు దూరమగుట న్యాయమా! అతడు నీ పెద్దతనాన్ని గౌరవిస్తున్నాడు.

ఎన్ని పుణ్యకార్యాలుచేసినా, అవి ధర్మవర్తనకు సరికావు. ధర్మ వర్తనునికి ఇహలోకంలో కీర్తి ఎంతకాలం ఉంటుందో అంతకాలం పరలోకంలో పుణ్యలోకాలు కలుగుతాయి.

పూర్వము ప్రహ్లాదుడు రాక్షస కులంలో జన్మించినా, ధర్మం తప్పలేదు. తన కొడుకు విరోచనుడికి, అంగిరసుడు అనే బ్రాహ్మణుని కుమారునికి ఒక వివాదం వస్తే, ప్రహ్లాదుడు తన కొడుకు అని కూడా చూడకుండా, అంగిరసుడుకి అనుకూలంగా తీర్పుచెప్పాడు. కాబట్టి నీవు కూడా ధర్మం తప్పకుండా నీకొడుకుల మీద పక్షపాతం వదలి ఇరువురికి సంధి చెయ్యి. దాని వలన ఇరువురూ ఆపదలు లేకుండా సుఖంగా ఉంటారు.

పెద్దవాళ్లు లేని సభ ఒకసభకాదు. అలాగే న్యాయం మాట్లాడలేని పెద్దలు పెద్దలు కాదు ధర్మాచరణలో సత్యం లేకపోతే అది ధర్మమేకాదు. ఏదో ఒక మిషమీద చెప్పే మాట సత్యమూకాదు.

నీతి మార్గంలో బతకడం ఉత్తమము. శౌర్యముతో సంపదలు పొందుట మధ్యమము. భారంగా బతుకు లాగడం అధమము.

నీతి తప్పి చరించేవారిని ఉత్తములు మెచ్చుకుంటారా! నీ పుత్రులు ఎల్లప్పుడూ యుద్ధోన్మాదంలో ఉరకలు వేస్తుంటారు. దానికి తోడు కర్ణుడు అగ్ని కి ఆజ్యం పోస్తుంటాడు. నీకేమో నీతి అంటే పట్టదు. పాండవులు అనవసరంగా యుద్ధానికి కాలు దువ్వరు. ఎదుటివాడు కయ్యానికి వస్తే వాడిని విడిచి పెట్టరు.

పాండవులు నిన్ను తమ తండ్రిమాదిరి గౌరవిస్తున్నారు. నువ్వు కూడా వారిని నీ కన్నకొడుకులతో సమానంగా చూడటం మంచిది.

మహారాజా! మేలు చేసిన వాడికి కీడు చేస్తే, వాడి శవాన్ని కుక్కలుకూడా తాకవు. కాబట్టి చేసిన మేలు మరవడం మహా పాపము. నీ తమ్ముడు పాండురాజు నీకు పరమ భక్తుడు. పాండురాజు కుమారులు పాండవులు కూడా నీకు ఎంతో మేలు చేసారు. వారిని ఆదరించడం మంచిది.

ప్రతి మనిషి జీవితంలో సుఖ దుఃఖాలు సర్వసాధారణం. వాటి గురించి దుఃఖించడం ఎందుకు. దుఃఖము వలన బలం తగ్గుతుంది. శరీరం కృశిస్తుంది. మతి చెడుతుంది. రోగం వస్తుంది. అది శత్రువులకు బలం చేకూరుస్తుంది. కాబట్టి దుఃఖించడం మానుకో. " అని అన్నాడు విదురుడు.

దానికి ధృతరాష్ట్రుడు విదురునితో "విదురా! నేను ధర్మతనయుడిని నా మాటలతో చేతలతో బాధించాను. దాని వలన నా కొడుకులకు

మరణం తథ్యం. కాబట్టి నాకు దుఃఖం కలగదా! ఆ దుఃఖం కలగకుండా ఉండే మార్గం చెప్పు. " అని అన్నాడు ధృతరాష్ట్రుడు.

దానికి విదురుడు ఈ విధంగా చెప్పసాగాడు. " మహారాజా! ముందు నువ్వు లోభం విడిచి పెట్టు. ఇంద్రియములను అదుపులో పెట్టుకో. మనశ్శాంతి అదే లభిస్తుంది.

జ్ఞాతి వైరం వదలి పెట్టు. గోవులను అపహరించడం, బ్రాహ్మణులను అవమానించడం, స్త్రీలను అవమానించడం నివారించు. అన్నదమ్ములు అందరూ కలిసి ఉండేట్టు చూడు. ఎందుకంటే ఒకే చెట్టు ఉంటే దానిని ఎవరన్నా కూల్చవచ్చు. అదే చెట్లు గుంపుగా ఉంటే పెను గాలులు కూడా ఏమీ చెయ్యలేవు. అలాగే అన్నదమ్ములు అందరూ కలిసి ఉంటే శత్రువులు కూడా ఏమీ చెయ్యలేరు. కాబట్టి కౌరవులు పాండవులు కలిసి మెలిసి ఉంటే శత్రువులు ఏమీ చెయ్యలేరు.

అరణ్య అజ్ఞాతవాసములతో అలసి యున్న పాండుకుమారులను పిలిపించి వారి రాజ్యభాగము వారికి పంచి ఇమ్ము. నీ కొడుకులను బతికించుకో. జూదం ఆడుతున్న రోజే అది తగదని నీకు చెప్పాను. నా మాటలు నీకు రుచించలేదు.

అందుకే మరల చెపుతున్నాను. నువ్వు కాకుల వంటి నీ కొడుకులను నమ్ముకొని నెమళ్ల వంటి పాండవులను వదలివేసావు. ఈరోజు నీ ప్రాణం మీదికి వచ్చింది. తల్లడిల్లిపోతున్నావు. కుల నాశకుడు కొడుకైనా వదలివేయమన్నారు. ఇప్పుడు నువ్వు నీ కొడుకు సుయోధనుని వదలినందువలన నష్టం ఏముంది.

అది అటు ఉండనీ. ఒక్క విషయం ఆలోచించు. భీష్ముడు ధర్మరాజు, అర్జునుడు కర్ణుడు, భీముడు సుయోధనుడు, నీ మనుమలు లక్ష్మణ కుమారుడు అభిమన్యుడు, గురువులు ద్రోణుడు ద్రుపదుడు, వారి వారి బంధుమిత్రులు నిన్ను సేవిస్తూ ఉంటే, నీ వైభవం ఎంతగా వెలిగి పోతుందో ఆలోచించు. అసలే మీకు శత్రువులే ఉండరు." అన్నాడు విదురుడు.

" విదురా! నువ్వు చెప్పిన మాటలు బాగున్నాయి కాని నా కొడుకులను విడువలేను. ధర్మం జయిస్తుంది." అని అన్నాడు ధృతరాష్ట్రుడు.

" రాజా! పోనీ నీవు నా కొడుకులను విడిచి పెట్టనవసరం లేదు కాని పాండవులను ఎందుకు దూరం చేసుకుంటావు. నీ కొడుకులను ఒప్పించి

పాండవులకు కూడా కొన్ని చిన్న చిన్న పల్లెలను ఇప్పించు. యుద్ధం నివారించడానికి నీ కొడుకులను విడి చి పెట్టమన్నాను. అలా కాకపోతే పాండవులతో సంధి చేసుకో. రెండూ ఒకటే కదా!

మనిషికి చావు అనేది ఎలాగైనా తప్పదు. యుద్ధం కాకపోతే మరొక కారణంతో చావు వస్తుంది. ఎన్ని భోగాలు అనుభవించిన మహా రాజులైనా చావు తప్పించుకోలేరు కదా! కాబట్టి బాగా ఆలోచించు. ధర్మరాజును దూరం చేసుకోకు. నీ కొడుకులను ఒప్పించి పాండవులతో సంధి చేసుకో." అని విదురుడు పలికాడు.

ఆ మాటలు విన్న ధృతరాష్ట్రుడు "విదురా! నీవు చెప్పిన మాటలు చాలా బాగున్నాయి. ఆ ప్రకారమే చేస్తాను." అని అన్నాడు.

విదురుడు చాలా సంతోషించాడు. "రాజా! ఆ మాట మీదనే ఉండు. నీ కొడుకులను చూచి మరల మనసు మార్చు కోకుండా, పాండవులతో సంధి చేసుకో. " అని అన్నాడు.

మరునాడు ధృతరాష్ట్రుడు కొలువు కూటమునకు వెళ్లాడు. భీష్ముడు, ద్రోణుడు, కృపాచార్యుడు, అశ్వత్థామ, విదురుడు,

బాహ్లికుడు, సోమదత్తుడు, భూరిశ్రవుడు, సుయోధనుడు, దుశ్శాసనుడు, మొదలగు కుమారులు సభా ప్రాంగణములో కూర్చుని ఉన్నారు.

సంజయుడు వచ్చి ధృతరాష్ట్రుని అనుమతితో సభను ఉద్దేశించి ఇలా అన్నాడు. " దేవా! మీరు ఆదేశించిన మేరకు నేను ఉపప్లావ్యమునకు వెళ్లాను. ధర్మరాజును చూచాను. ధర్మరాజు అందరిని పేరు పేరునా యోగ క్షేమములు విచారించాడు. నేను కృష్ణార్జునులను కలిసాను.

శ్రీ కృష్ణుడు నాతో ఇలా అన్నాడు. "సంజయా! అజాత శత్రువైన ధర్మరాజుకు కోపం వస్తే నీటిలో నిప్పుపుడుతుంది. మీరు దానిని ఆర్పలేరు. యుద్ధం అనివార్యం అయింది. కాబట్టి మీరు అందరూ మీకు ఉన్న సమస్తసంపదలు యోగ్యులైన వారికి పంచి పెట్టి, బంధుమిత్రులతో సంతోషంగా గడపండి. అన్ని భోగాలను అనుభవించి యుద్ధానికి బయలుదేరండి. ప్రాణాలు అరిచేతిలో పెట్టుకోండి.

నాడు నిండు సభలో పాండురాజు కోడలు ద్రౌపది "గోవిందా! నన్ను రక్షించు" అని అరిచిన అరుపు ఇంకా నాకు వినిపిస్తూనే ఉంది. అది నేను తీర్చలేని అప్పు. ఆ అప్పు తీర్చడానికే నేను అర్జునునికి సారధ్యం

వహిస్తున్నాను. అర్జునుడు గాండీవం ఎక్కుపెడతాడు. ఇంక మీరు ఎక్కడికి పోతారు" అని కృష్ణుడు అన్నాడు.

అప్పుడు అర్జునుడు నాతో ఇలా అన్నాడు. "సంజయా! ధర్మరాజు రాజ్యంలో భాగం అడిగాడు. ఇవ్వకపోతే మరోమాట లేదు. ఇప్పటిదాకా దుర్యోధనుడు చేసిన అకృత్యాలకు నేను, భీముడు బదులు తీర్చు కుంటాము.

దుర్యోధనుడు అంపశయ్యమీద యుద్ధభూమిలో పరుండక పోతే ధర్మరాజు వనవాసకాలంలో భూతల శయనం చేసినప్పటి ఆయాసం తీరుతుందా!

భీముడు గదతీసుకొని యుద్ధభూమిలో వీరవిహారం చేస్తుంటే సుయోధనుడు రాజ్యభాగము ఇవ్వక ఏమి చేస్తాడు?

నకుల సహదేవులు, సాత్యకి, అభిమన్యుడు యుద్ధ భూమిలో వీరవిహారం చేస్తూ శత్రుసేనలను చంపండం చూచి సుయోధనుడు సంధి చేస్తాడు. శాంతిస్తాడు. కౌరవులు మాటలతో సంధి చేయరు. కేవలం యుద్ధంతోనే మాట వింటారు.

సుయోధనుడు యుద్ధంలో మరణించిన తరువాత, భీష్ముని మీదికి శిఖండి ఉరికినప్పుడైనా కౌరవులు సంధి చెయ్యక తప్పదు కదా!

ధృష్టద్యుమ్నుడు క్రోధంతో ద్రోణుని మీదికి యుద్ధానికి దిగడం చూచికాని మీరు యుద్ధం విరమించరు కదా!

సుయోధనుడు మహాత్ముడైన శ్రీకృష్ణుడిని కూడా లక్ష్యపెట్టడు. ఇంక నా సంగతి చెప్పేదేముంది. అయినా ఇందులో సుయోధనుని తప్పు ఏమీ లేదు! సంజయా! మేము భీష్మునికి, ద్రోణునికి, కృపునికి నమస్కరించి యుద్ధానికి దిగుతాము.

అన్యాయంగా మా రాజ్యాన్ని కోల్పోయి, అరణ్య, అజ్ఞాత వాసములు గడిపి, న్యాయంగా మా రాజ్యభాగము కోరుతున్న మమ్ములను కౌరవులు ఓడిస్తే ధర్మం ఓడిపోయినట్లే. అంతేకాని మేము చేసేది తప్పుకాదు. మాముందు శ్రీకృష్ణుడు ఉన్నాడు. గెలుపు మాదే. సందేహం లేదు. కర్ణుడితో సహా కౌరవులను సంహరించి మా రాజ్యభాగం తీసుకుంటాం. ఈవిషయములను నీవు నిండు పేరోలగమున పెద్దల అందరి ముందు ధృతరాష్ట్రునకు చెప్పు. ఈ మాటలు విన్న భీష్ముడు, ద్రోణుడు, కృపాశ్వత్థామలు, విదురుడు,

శల్యుడు విని ఏమి నిర్ణయిస్తారో, అదే జరుగుతుంది. సుయోధనాదులు ఆయుష్మంతులవుతారు" అని అర్జునుడు అన్నాడని సంజయుడు ధృతరాష్టునితో చెప్పాడు.

ఈ మాటలు విన్న భీష్ముడు సుయోధనుని చూచి ఇలా అన్నాడు "కుమారా! అర్జునుడు, శ్రీకృష్ణుడు నరనారాయణులు. ప్రతి యుగంలోనూ అవతరిస్తుంటారు. అధర్మాన్ని జయిస్తారు. ధర్మం ప్రతిష్టిస్తారు. పౌలోములను, కాలకేయులను, నివాత కవచులను చంపారు. నరనారాయణుడు ఒకే శక్తి. రెండుగా విడిపోయారు. వారు యుద్ధానికి దిగితే మనకే కాదు ఆ హరునికైనా గెలవడం సాధ్యం కాదు. శ్రీకృష్ణుడు సారధ్యం వహించే రథం పైన అర్జునుడు గాండీవం ఎక్కుపెట్టిన నాడు నీకు ఆ విషయం తెలుస్తుంది లే.

అయినా సుయోధనా! నువ్వు నా మాటలకు భయపడవు. నీకు ఏది తోస్తే అది చేస్తావు. నీలాంటి గర్విష్టిని ఏమంటాము! ఈ నాడు నువ్వు నామాటలు వినక పోతే యుద్ధ సయమంలో నీవు మా అందరి మరణ వార్తలు వినవలసి వస్తుంది. నువ్వు దుర్మార్గులైన దుశ్శాసన, కర్ణ, శకుని మాటలు తప్ప మా మాటలు వినవు కదా! " అని అంటున్న భీష్ముని చూచి కర్ణుడు ఇలా అన్నాడు.

" మీరు ఇట్లు మాట్లాడ తగునా! నేను ఏమీ చేసాను? సుయోధనుని కొలువులో ఉంటున్నాను. ఆయన పెట్టిన అన్నం తింటున్నాను. నాకు తోచిన మాటలు చెపుతున్నాను. నేను ఎప్పుడైనా ధృతరాష్ట్రుని సతీ, పుత్ర, పౌత్రులకు హితము కలిగిస్తాను. నేను కాని పనులు చేస్తే సుయోధనుడు నన్ను ఇంతటి వాడిని గా ఎందుకు చేస్తాడు. నిండిన సభలో తమరు ఇలా మాట్లాడ తగునా? " అని పలికాడు కర్ణుడు.

దానికి భీష్ముడు ఇలా అన్నాడు. "ధృతరాష్ట్రా! ఈ కర్ణుడు పాండవులలో ఒకరితో నైనా ఇసుమంత పోలడు. వీడు పాండవులను గెలుస్తాను అని ప్రగల్భాలు పలుకుతాడా! వీడిని నమ్ముకొని సుయోధనుడు పాండవులతో శత్రుత్వము వహించాడు. పాండవులలో ప్రతి ఒక్కరూ ఎన్నో విజయాలు పొందారు. వీడు ఒక్క విజయం ఐనా పొందాడా? వీడి తమ్ముడిని అర్జునుడు వాడి కళ్ల ముందే చంపితే ఏమీ చెయ్యలేక పోయాడు. అర్జునుడు పశువులను మళ్లించుకుపోతుంటే వీడు కూడా అక్కడ ఉన్నాడు కదా! ఏమి చేసాడు? ఘోషయాత్రలో నీ కొడుకును ఓడింప చేసాడు. ఈ దుర్మార్గుడు ఇప్పుడు నోటికొచ్చినట్టు మాట్లాడుతున్నాడు. నీవు ఆ మాటలకు తల ఊపుతున్నావు." అని అన్నాడు భీష్ముడు.

అప్పుడు ద్రోణుడు లేచి "మహారాజా! భీష్ముడు అటు పాండవులకు, ఇటు కౌరవులకు కావలసినవాడు. ఆప్తుడు. కాబట్టి వారితో సంధి చేసుకొనుట మంచిది. అర్జునుడు అన్నంత పనీ చేస్తాడు. ఖాండవ వన దహనము మొదలుకొని అతను చేసిన వీర కృత్యాలు మనం మననం చేసుకొనడం మంచిది. ఎందరో విల్లు అమ్ములు ధరించారు. ఎంతో మంది యుద్ధాలు చేసారు. కాని విజయుడు అని అతనికే పేరు వచ్చింది. ఆలోచించండి. " అని పలికాడు.

భీష్మ,ద్రోణుడు పలికిన పలుకులు విననట్టే ఉన్నాడు ధృతరాష్ట్రుడు. వారికి తగినసమాధానం కూడా చెప్పలేదు.

సంజయుడి వైపు చూచి "సంజయా! ధర్మరాజు మనగురించి, మన సైన్యముగురించి ఏమనుకుంటున్నాడు? మన సైన్యము గురించి అతనికి తెలుసా! అతడి వైపు ఎవరెవరు ఉన్నారు?" అని అడిగాడు.

ఆ మాటలువిన్న సంజయుడు తన మనసులో "అయ్యో! ఇదేమిటి! ధృతరాష్ట్రుడు ఇంతటి వెర్రివాడా పాండవులకు ఎవరు సాయం

ఉన్నారు అని అడుగుతున్నాడు ఇతనికి ఎంత చెప్పినా ప్రయోజనము లేదు" అని అనుకొని

"దేవా! మరల చెపుతున్నాను. ధర్మరాజు తమతో సంధి చేసుకోవలెనని అనుకుంటున్నాడు. మీరు కనుక అతనికి రాజ్యంలో సగభాగం ఇస్తే ఎలాంటి కీడు తలపెట్టడు. యుద్ధమే వస్తే అతను ఎవరినీ లక్ష్యపెట్టడు.

అయినా దేవా! నీకు తెలియని వాళ్లు పాండవుల పక్షమున ఎవరున్నారు. బకుడిని, హిడింబుడిని, కీచకుడిని చంపిన భీముడు అక్కడ ఉన్నాడు. పాలాక్షుని ఓడించిన అర్జునుడు వారి పక్షంలో ఉన్నాడు. నకుల సహదేవులు వారి పక్షాన ఉన్నారు. ద్రౌపది కొడుకులు, సుభద్ర కొడుకు అభిమన్యుడు వారి పక్షాన ఉన్నారు. శ్రీకృష్ణుని తమ్ముడు సాత్యకి వారి పక్షాన ఉన్నాడు. ద్రౌపదీ సోదరులు వారి పక్షాన ఉన్నారు. ద్రుపదుడు, విరాటుడు, అతని తమ్ములు, ఐదుగురు కేకయ రాజులు, జరాసంధుని కుమారుడు సహదేవుడు, జయత్సేనుడు, శిశుపాలుని కుమారులు ధృష్టకేతుడు, వృషభుడు, యాదవ రాజు చేకితానుడు, శైబ్యుడు మొదలగు యోధులు వారి పక్షాన ఉన్నారు. ఇంకా భీముని కుమారుడు మాయావిద్యా విశారదుడు ఘటోత్కచుడు వారి పక్షాన

ఉన్నాడు. ఇంకా తూర్పు వైపు నుండి, ఉత్తర దేశమునుండి రాజులు ధర్మరాజుకు సాయంగా ఉన్నారు. అందరి కన్నా మిన్న. శ్రీకృష్ణుడు వారి పక్షాన ఉన్నాడు. ఇంక మన మీదికి దండెత్తి రావడానికి ధర్మరాజుకు ఇంకా ఎవరుకావాలి? " అని అన్నాడు సంజయుడు.

" అవును సంజయా! నీవు చెప్పింది వాస్తవము. బలంతో పోలిస్తే వారంతా ఒక ఎత్తు. ఒక్క భీముడు ఒక ఎత్తు. ఆ భీముడిని తల్చు కుంటేనే భయం వేస్తోంది. అతడిని ఎదుర్కొనేవాడు మనలో ఎవరున్నారు? ఏమిటో! ఈ భీముడు చిన్నప్పుడు కూడా నా మాట వినేవాడుకాదు. భీముడి చేత చిన్నప్పటి నుండి బాధలు పడుతూ కూడా మా వాళ్లు కయ్యాని కాలు దువ్వుతున్నారు. భీముడు జరాసంధుడిని ఒక్క వేటుతో చంపాడు. వాడికి ఏ ఆయుధమూ అక్కరలేదు. చేతులతోనే అందరిని చంపగలడు. అగ్నికి వాయువు తోడైనట్టు భీమునికి పక్కన అర్జునుడు ఉన్నాడు. ఇంక చెప్పేదేముంది.

సంజయా! అర్జునునితో సమానంగా యుద్ధం చెయ్యగల వీరుడిని మనం చూచామా! పైగా అతనికి సారధిగా శ్రీకృష్ణుడు. ఈవిధంగా భీముడు, అర్జునుడు, శ్రీకృష్ణుడు ముగ్గురూ ఒకటిగా చేరితే వారిని తట్టుకోడం ఎవరి తరమవుతుంది. కౌరవ సేనను దహించి వేస్తారు.

భీమార్జునుల గురించి భీష్మ,ద్రోణులకు తెలిసినంతగా ఎవరికీ తెలియదు. వాళ్ల సంగతి తెలిసి కూడా మన మీద అభిమానంతో మన వైపు యుద్ధం చేస్తారు. భీష్మ,ద్రోణులకు కురు,పాండవులుసమానమే కదా! నేను నా కుమారులకు నొక్కి చెప్పలేకపోతున్నాను. మొదట నుండి విదురుడు ఏమి చెపుతున్నాడో అదే జరుగుతూ ఉంది. సంజయా! నేనేమి చెయ్యాలోచెప్పు. నాకేది దారి. నాకు ఎవ్వరు శరణ్యము.

ధర్మరాజు వినయవంతుడు, వివేకశీలి. అతని అన్నదమ్ములు భీమార్జునులు. అతనికి అండగా ద్రుపదుడు, విరాటుడు ఉన్నారు. అలాంటి ధర్మరాజును గెలవాలనుకోడం మిడతలు పోయి మంటలలో పడటం లాంటిది. కాబట్టి పాండవులతో యుద్ధంసంభవిస్తే వంశ నాశనం తప్పదు. శాంతి పొందటం మేలు. నాకుమారులకు చెప్పడానికి ప్రయత్నిస్తాను." అని అన్నాడు ధృతరాష్ట్రుడు.

అప్పుడు సంజయుడు "దేవా! తమరు చెప్పినమాట చాలా మంచిది. ఆనాడు నీవు పాండవులను వదిలేసావు. ఈనాడు వారిని దగ్గరకు చేర్చుకో. దేవా! మీరు పాండవులను రాజ్య భ్రష్టులను చేసినప్పుడు వారు మిమ్మల్ని వదలి వెళ్లిపోయారా లేదే! ఘోష యాత్రలో

సుయోధనుని గంధర్వుని బారినుండి విడిపించలేదా! వారు ఏనాడూ నీ మాట అతిక్రమించరు. వారిని పిలిపించండి. వారు కోపం విడిచి పెట్టి మీతో కలిసిపోతారు." అని అన్నాడు సంజయుడు.

ఆ మాటలు విన్న సుయోధనుడు తండ్రితో ఇలాఅన్నాడు. తండ్రీ! మీరు చెప్పిన మాటలు చిత్రముగా నున్నవి. ఎక్కడో అడవులలో అష్టకష్టములు పడుతున్న వారిని శ్రీకృష్ణుడు తీసుకు వచ్చి మరి కొంతమంది పిరికి వాళ్లను కూర్చినంత మాత్రాన పాండవులు యుద్ధం చేయగలరా! రాజా! నీకు ఇంతటి భీతి ఎందులకు? మా బల పరాక్రమములను తక్కువగా చూడకు. మేమే గెలుస్తాము.

పరశురాముని గెలిచిన అత్యంత పరాక్రమ వంతుడు భీష్ముడు ఉండగా పాండవులు ఎంత? మా గురువు కృపాచార్యుడు ద్రోణుడు సామాన్యులా! ఈశ్వర వర ప్రసాదితుడు అశ్వత్థామ సామాన్యుడా! సహజ కవచకుండలములతో శోభిల్లుచున్న కర్ణుని ఎదిరించేవాడు పాండవులలో ఎవరున్నారో చెప్పు! వీరు కాక బాహ్లికుడు, సోమదత్తుడు, సింధురాజు, గాంధార రాజు మహా వీరులుకారా! వీరంతా మన పక్క ఉండగా పాండవులకు మన వంక తేరిపార చూడటానికి ధైర్యం ఉందా చెప్పండి. మీరు ఏ మాత్రం సందేహించకండి. మేమే మాత్రం వారికి అడుగులకు

మడుగులొత్తము. పారిపోము. యుద్ధం చేస్తాము. ఇదే నా నిశ్చితాభిప్రాయం. మన కులములో మాకు తలవంపులు తేకండి. మా చేత బాధలు పడ్డవాళ్లు మా మీదికి దండెత్తి వస్తే పారిపోవడం పిరికితనం అవుతుంది కాని సఖ్యం కాదు కదా! మీరు వారిని బతిమాలుకుంటూ మా చావును కోరుకుంటూ విలపించితే నేనేమని అనగలను.

తండ్రీ! నీవు భీముని అత్యంత బలవంతుడు అని పొగిడావు. కాని అతడు నాతో సమానం కాగలడా! భీముడే కాదు నాతో సమానంగా గదా యుద్ధం చెయ్యగలవాడు ముల్లోకాలలో లేడు. ఆ భీముని నేనే చంపుతాను. భీముడు చనిపోతే ఇంక పాండవ సేనలో యుద్ధం చేసే వాడేలేడు. ఇదంతా తెలిసి ధర్మరాజు తనకు ఐదు ఊళ్లు ఇమ్మని ప్రాధేయపడుతున్నాడు. కర్ణుని వద్ద ఉన్న శక్తి అర్జునుని చంపుతుంది. భీష్మాదుల వద్ద ఉన్న అత్యంత శక్తి వంతమైన శరములు పాండవ సేనను నాశనం చేస్తాయి ఇంక నీ కుమారులు అత్యంత శక్తి మంతులు కారా! మనకు పదకొండు అక్షౌహిణుల సైన్యము ఉంది. వారికి ఏడు అక్షౌహిణులు మాత్రమే ఉంది. ఇవన్నీ ఆలోచించకుండా ఎందులకు భయపడుతున్నావు. దుఃఖిస్తున్నావు." అని సంజయుని చూచి సుయోధనుడు "సంజయా! ఇంతకూ అల్లరి మూకలను సమకూర్చుకున్న ఆ ధర్మరాజు ఏమంటాడో చెప్పు విందాము" అని అన్నాడు

సంజయుడు ఇలా చెప్పసాగాడు. "సుయోధనా! పాండవులు యుద్ధం అనగానే ఏదో పెళ్లికి వెళ్లినట్టు అనుకుంటున్నారు. యుద్ధం అంటే అస్సలు భయపడటం లేదు. అర్జునుని గాండీవము, పాశుపతాస్త్రము, భీముని గదా యుద్ధము నమ్మి వారు యుద్ధానికి దిగుతున్నారు." అని చెప్పి ధృతరాష్ట్రుని చూచి "దేవా! వారి మాటలను బట్టి భీష్ముడు శిఖండి వంతు, ద్రోణుడు ధృష్టద్యుమ్నుని వంతు, దుర్యోధనుడు అతని తమ్ములు భీముని వంతు, మీలోని యువకులంతా అభిమన్యుని వంతు, శకుని, సైంధవుడు, అశ్వత్థామ కర్ణుడు మొదలగు మహావీరులు అర్జునుని వంతు, కృతవర్మ సాత్యకి వంతు, సోమదత్తుడు, చేకితానుడు అనే యాదవరాజు వంతు. అని నిర్ణయించుకున్నారు. నకుల సహదేవులు శకునిని చంపుతారు. ధర్మరాజు శల్యుడిని సంహరిస్తాడు. వారు ఇలా అనుకుంటున్నారు. ఇంక మీకు ఎలా తోస్తే అలా చెయ్యండి. " అని అన్నాడు సంజయుడు.

దానికి ధృతరాష్ట్రుడు "అయ్యో! ఇంక నాకు దిక్కు ఎవరు? నా కొడుకులను ఎవరు రక్షిస్తారు? ధర్మరాజు శ్రీకృష్ణుడు ఉన్న సైన్యాన్ని నాకొడుకు లక్ష్య పెట్టక పోవడం నా ఖర్మ. సంజయా! ఇంక చాలు ఏమీ చెప్పకు. ఎలా జరగాలంటే అలా జరుగుతుంది." అని దుఃఖిస్తున్న

తండ్రిని చూచి సుయోధనుడు "తండ్రీ! మేము పాండవులు ఒకే చోట పుట్టి పెరిగాము కదా! మా కంటే వారు ఎలా బలవంతులు అవుతారు నువ్వు ఎప్పుడూ పాండవులను పొగుడుతుంటావు! ఎందుకు! ఈ రాజ్యం మాది. మాకే చెందాలని భగవంతుడునిర్ణయించాడు. ఎందుకు బాధపడతారు!" అని అన్నాడు

దానికి ధృతరాష్ట్రుడు సంజయుని చూచి "చూచావా సంజయా! నాకొడుకు పిచ్చి పిచ్చి గా మాట్లాడుతున్నాడు. అది సరే కాని పాండవుల వైపు, వారిని రెచ్చగొట్టి యుద్ధానికి పురి కొల్పుతున్నవారు ఎవరు" అని అడిగాడు.

దానికి సంజయుడు "దేవా! ధృష్టద్యుమ్నుడు తన మాటలతో పాండవులలో ఉన్న అగ్నిని ప్రజ్వలింపచేస్తుంటాడు. తాను ఒక్కడే కౌరవ సైన్యము నంతనూ హతమారుస్తాను అని అంటాడు. దానికి ధర్మరాజు కూడా నీవు అన్నత పనీ చేస్తావు అని అంటాడు. అప్పుడు ధృష్టద్యుమ్నుడు నన్ను చూచి సంజయా! మహేశ్వరుడు, ఇంద్రుని అనుగ్రహం పొందిన మా అర్జునునితో సరిపోలు వారు మీ వారిలో ఎవ్వరున్నారు. కాబట్టి మీవారిని మా ధర్మరాజు శరణువేడి బతకమని చెప్పు. అని అన్నాడు." అని సంజయుడు ధృతరాష్ట్రునితో చెప్పాడు.

అది విని ధృతరాష్ట్రుడు తన కుమారుడు సుయోధనుని చూచి "కుమారా! నీకు నీ వారికి సగం రాజ్యం చాలదా! మిగిలిన సగం ధర్మరాజుకు ఇచ్చి ప్రశాంతంగా బతకవచ్చు కదా! యుద్ధం నాకే కాదు. భీష్ముడు మొదలైన పెద్దలకు ఎవరికీ ఇష్టం లేదు. ధర్మరాజుతో కలిసి బతకడం మనకందరికీ శ్రేయస్కరం. అసలు నీకు కర్ణుడు శకుని మాటలు ఎందుకు చెవికి ఎక్కుతాయి. పెద్దల మాటలు ఎందుకు వినవు." అని అన్న ధృతరాష్ట్రుని మాటలకు కోపించి సుయోధనుడు

"నా మాటలు ద్రోణాదులు ఒప్పుకొనడం లేదు. వారిని పెట్టుకొని ఎలా యుద్ధం చేస్తాను? నేను కర్ణుడు, దుశ్శాసనుడుని వెంట పెట్టుకొని యుద్ధం చేస్తాను. పాండువులను జయిస్తాను. సూదిమొన మోపినంత మేర భూమి కూడా పాండవులకు ఇవ్వను ఇది నా నిశ్చయము" అని పలికాడు సుయోధనుడు.

"కుమారా! నామాట విని యుద్ధంమానవయ్యా. కనీసం భీముడు తన గదాయుద్ధంలో నిన్ను నీ సైన్యాన్ని చించి చెండాడు తున్నప్పుడన్నా నా మాట వింటావా! అర్జునుడు తన గాండీవంతో నీ సేనను చంపుతుంటే నైనా నా మాట వింటావా! కుమారా! పాండవులకు దైవ శక్తి తోడుగా

ఉంది. నీకు కేవలంమానవ శక్తి ఉంది. అర్జునుడు అగ్నిదేవుని వలన తన పతాకాన్ని, అక్షయతూణీరాన్ని, పొందాడు. అదీకాక పాండవులను యముడు, వాయువు, ఇంద్రుడు, అశ్వినీదేవతలు కాపాడుతుంటారు. కాబట్టి నీ పక్షాన ఉన్న భీష్మ,ద్రోణులు వారిని గెలవడం కష్టం కదా! అంతదాకా ఎందుకు! ఒక్క అర్జునుడు దేవతలందరికి సమానం కదా! దేవతలకే శక్యం కాని రాక్షసులను అతను చంపాడు కదా! కాబట్టి కుమారా! శాంతి ఒక్కటే ప్రస్తుత కర్తవ్యం. కాబట్టి కుమారా వైరం మాని శాంతి చేసుకో. " అని హితోపదేశం చేసాడు ధృతరాష్ట్రుడు.

ఆ మాటలు విన్న సుయోధనుడు తండ్రితో ఇలా అన్నాడు "తండ్రీ! వారికి దేవతలు సాయం వస్తారు అని అన వద్దు. దేవత్వం అంటే ఏమిటి? రాగద్వేషాలకుఅతీతం కదా! దేవతలు ఎవరి వైపూ పక్షపాతం వహించరు. అలా కాక దేవతలు పక్షపాత బుద్ధితో వ్వవహరిస్తే వారికి దేవత్వం సిద్ధించదు. కాబట్టి పాండవులకు దేవతలు సాయం చేస్తారు అనడం సరికాదు. అసలు పాండవులకు దేవతలు తోడుగా ఉంటే పన్నెండేళ్లు అడవులలో కష్టాలు పడతారా చెప్పండి. తండ్రీ! నాకే కోపం వస్తే ఏ దేవతలూ వారిని రక్షించలేరు. నేనేదో గర్వంతోమాట్లాడుతున్నాను అని తలంపకు. నేను చెప్పేదంతా నిజం. ఆత్మస్తుతి పురుషలక్షణం కాదని నాకూ తెలుసు. ధర్మతనయులు, ద్రుపదుడు మొదలగు

పాంచాలురు, విరాటుడు అతని తమ్ములు, కుమారులు, వాసుదేవుడు మొదలగు యాదవులు, కేకయ, పాండ్య, మాగధ, చైద్య, ప్రముఖ వీరులు అందరూ నా బారిన పడి అణిగారి పోవడం మీరు చెవులారా వింటారు. పై చెప్పిన వారి తేజము, ధైర్యము, పరాక్రమము నాతో సాటి రావు. పితామహుడు, ద్రోణుడు, కృపుడు, అశ్వత్థామ మొదలగు మహావీరులకు అస్త్ర,శస్త్ర విషయములలో ఏమేమి తెలుసునో అవి అన్నియు నాకు తెలుసు." అని పలికాడు సుయోధనుడు.

అదే సమయమంలో కర్ణుడు సుయోధనుడితో ఇలా అన్నాడు. "మిత్రమా! నాకు మా గురువుగారి కోపం కారణంగా అస్త్రాస్త్ర శస్త్రములు గుర్తుకు రావు అని లోకులు అంటారు కాని అసలు విషయం వారికి తెలియదు. తరువాత ఆ మహానుభావుడు నన్ను కరుణించి నాకు వాటి స్ఫురణను ప్రసాదించాడు. కావున నాకు ఉన్న అస్త్రశస్త్ర సంపద అఖండితము. దేవతలకు కూడా నన్ను గెలవడం సాధ్యం కాదు. ఇంక ఆ అర్జునుడు ఒక లెక్కా! నేను పాండవులను గెలుస్తాను ఇది తథ్యం." అన్నాడు కర్ణుడు.

అప్పుడు భీష్ముడు లేచి కర్ణా! యముని ప్రేరణతో నువ్వు ఇలా మాట్లాడుతున్నావు నిన్ను వారించడం మా తరం కాదు. ఏమీ!

పాండవులు యుద్ధంలో కూలి పోతారా! అనవసరంగా వాగకు. నోరు నొప్పెడుతుంది. దేవేంద్రుడు నీకు ఇచ్చిన శక్తితో అర్జునుడు కూలిపోతాడు అనుకుంటున్నావేమో! ఆ శక్తి శ్రీకృష్ణుడి చేతిలో ముక్కలు అవుతుంది. అర్జునుడి కొరకు నీ వద్ద ఉన్న అన్ని శస్త్రాస్త్రాలు అన్నింటినీ శ్రీకృష్ణుడు నాశనం చేస్తాడు. ధృతరాష్ట్రా! దాయాదులు కలిసి ఉంటే అందరూ సంతోషంగా ఉంటారు. వారు విడిపోతే సమస్తం కోల్పోతారు. కాబట్టి ధర్మరాజుతో సంధి చేసుకో. " అని అన్నాడు.

తరువాత ధృతరాష్ట్రుడు సుయోధనునితో "నాయనా సుయోధనా! భీష్ముడి మాటలు పాటించు. ధర్మరాజును విడువకు. వారి రాజ్యభాగము వారికి ఇచ్చి సంధి చేసుకో" అని అన్నాడు.

కాని సుయోధనుడు ఆ మాటలు విననట్లే ఉన్నాడు. అప్పుడు ధృతరాష్ట్రుని కి కోపం వచ్చింది. "సుయోధనా! ఏమి మాట్లాడవు. అర్జునుడు ఒక్కడూ విజృంభించి పశువులను విడిపించి నప్పుడు నీ సైన్యం పారిపోలేదా! నువ్వు కర్ణుడు అక్కడే ఉన్నారు కదా! అప్పుడు ఏమి చేసారు? కర్ణా! ఇది పశువులనుపట్టుకున్నప్పటి సమరంకాదు! ఇప్పుడు శ్రీకృష్ణుడు రథ సారథిగా అర్జునుడు, పక్కనే గదతో భీముడు విజృంభించు యుద్ధం. వాళ్లను ఎదుర్కొనడం నీ తరం కాదు. వారితో

యుద్ధంలో చచ్చి మంచి సేవకుడు అనే పేరు సంపాదిస్తావు. అదే నీకు మిగిలేది. నీ ప్రోద్బలంతో సుయోధనుని చావుకు దగ్గర చేస్తున్నావు." అని అన్నాడు.

దానికి కర్ణుడు సుయోధనుని చూచి విరక్తితో "రాజా! ఈ భీష్ముడు పలికిన పలుకులు నా మనసులు కలచి వేస్తున్నాయి. ఈ భీష్ముడు చచ్చేవరకు నేను యుద్ధభూమిలో అడుగు పెట్టను. ఆ తరువాత నా ప్రతాపం చూపిస్తాను." అని శస్త్రసన్యాసము చేసిన కర్ణుడు ఇంక అక్కడ ఉండకుండలేక కొలువు కూటము విడిచి వెళ్లిపోయాడు.

అప్పుడు భీష్ముడు నవ్వుతూ "అమ్మో సుయోధనా! ఇంతటి మహావీరుడు అలిగితే ఎలాగా! పాండవులు బతక గలరా! కుమారా! నీవు ఈ కర్ణుని అండ చూచుకొని యుద్ధానికి దిగుతావు. అప్పుడు చూద్దువు గాని మా పరాక్రమములలో వ్యత్యాసము. సుయోధనా! నేను, నా వెంట ద్రోణుడు, బాహ్లికుడు కలిసి శత్రువులను నాశనం చేస్తాము. అది నువ్వు చూడు." అని అన్నాడు.

కాని సుయోధనుడు కర్ణుని మీద పక్షపాత బుద్ధితో ఇలా అన్నాడు. "తెలిసో తెలియకో అందరూ పాండవులు గెలుస్తారు అని అంటున్నారు. మొదట్లో నిన్ను, ద్రోణుడిని, బాహ్లికుడిని నమ్ముకొని యుద్ధానికి

దిగాను. కాని ఇప్పుడు చెపుతున్నాను! నాకు కర్ణుడు, దుశ్శాసనుడు ఉంటే ఎవరి అండా అక్కరలేదు. నేను, వారు ఇద్దరూ ఉంటే విజయం మాదే! " అని అన్నాడు సుయోధనుడు.

తన కుమారుడి మాటలకు ఏమీ అనలేక ధృతరాష్ట్రుడు విదురుని చూచి ఇలా అన్నాడు "విదురా! నా కుమారుడు కర్ణునితో కలిసి మృత్యుపాశములలో చిక్కు కున్నాడు. ఈ సమయంలో ఏమి చెయ్యాలో చెప్పు. " అని అడిగాడు.

" మహారాజా! మన వాళ్లు ఇలా దుర్బలులయి వారిలో వారే ఇలా పోట్లాడుకుంటూ ఉంటే అది అర్జునునికి కార్యసాధనకు అనుకూలం కాదా! కాబట్టి అనవసరమైన మాటలు కట్టిపెట్టి పాండవులను పిలిపించి సంధి చేసుకోండి. " అని అన్నాడు విదురుడు.

తరువాత ధృతరాష్ట్రుడు సంజయుని చూచి "సంజయా! నీవు మరలి వచ్చునపుడు అర్జునుడు నీతో ఏమన్నాడో చెప్పు! " అని అడిగాడు.

దానికి సంజయుడు ఇలా అన్నాడు. "దేవా! నేను వచ్చునపుడు అర్జునుడు మీ అందరికి చెప్పమని అన్న మాటలను వివరిస్తాను.

"సంజయా! ధర్మరాజు స్వయంగా మాకు రావలసిన రాజ్యభాగం ఇవ్వమని కోరుతున్నాడు. దర్పంతో వారు ఇవ్వక పోతే వారిని యుద్ధంలో చంపడం తప్పదు." అని అన్నాడు.

ఆ మాటలు విన్న ధృతరాష్ట్రుడు ఆరోజుకు సభ ముగించాడు అందరూ వెళ్లిపోయారు. ధృతరాష్ట్రుడు మాత్రమే ఉన్నారు.

" సంజయా! నీకు ఇరు పక్షములలో ఉన్న వీరులందరూ తెలుసు యుద్ధమేవస్తే ఎవరు గెలుస్తారో ఊహించగలవా! " అని అడిగాడు.

" దేవా! ఈ విషయం నన్ను అడగటం కన్నా గాంధారిని, మీ తండ్రి వ్యాసుడిని, అడగటం మంచిది. వారిని పిలిపించండి. " అని అన్నాడు.

వెంటనే ధృతరాష్ట్రుడు తన తండ్రి వ్యాసుని ధ్యానించాడు. గాంధారిని పిలిపించాడు. వ్యాసుడు సంజయుని చూచి "సంజయా! నీకు అన్ని తెలుసు. నేను వినేట్టు ధృతరాష్ట్రుడు అడిగిన ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పు. " అని అడిగాడు.

సంజయుడు వ్యాసునికి నమస్కరించి ఇలా అన్నాడు "ధృతరాష్ట్రా! నీవు పాండవుల సేనకు కౌరవ సేనకు గల తారతమ్య గురించి అడిగావు. పాండవుల పక్షాన శ్రీకృష్ణుడు ఉన్నాడు అతని తో సమానమ్మైన వాడు కౌరవ పక్షంలో ఎవరున్నారో చెప్పు. పాండవులకు బలము శ్రీకృష్ణుడే. సమస్తలోకములు ఒకపక్క శ్రీకృష్ణుడు ఒక పక్క ఉంటే శ్రీకృష్ణుడే గెలుస్తాడు సత్యం, ధర్మం, న్యాయం ఎక్కడ ఉంటుందో అక్కడ శ్రీకృష్ణుడు ఉంటాడు. శ్రీకృష్ణుడు ఉన్నచోట జయం ఉంటుంది. శ్రీకృష్ణుని ఆశ్రయించిన వారికి జయము తప్పదు." అని అన్నాడు సంజయుడు.

"సంజయా! శ్రీకృష్ణుని గురించి నాకు తెలియక పోవడానికి నీకు తెలియడానికి కారణమేమి?" అని అడిగాడు.

దానికి సంజయుడు ఇలా అన్నాడు. "లోకంలో విద్య, అవిద్య అని రెండు ఉన్నాయి. అవిద్య తో అలమటిస్తున్నవారు తమోగుణం ప్రధానంగా కలవారు విష్ణువును గురించి తెలుసుకోలేరు. విద్యా, వినయ భూషితుడు విష్ణువును గురించి తెలుసుకుంటాడు." అని అన్నాడు.

" విద్య అనగా నేమి! ఏ విద్య వలన నీవు విష్ణువు గురించి

తెలుసుకున్నావు? అవిద్య ఎలా ఉంటుంది వివరంగా చెప్పు. " అని అడిగాడు ధృతరాష్ట్రుడు.

సంజయుడు ఇలా చెప్పసాగాడు. "దేవా! ప్రతి మనిషికి సత్వ,రజస్తమోగుణములు ప్రధానంగా ఉంటాయి. నేను వాటికి లోబడను. నిర్వికారంగా పక్షపాత రహితంగా ఉంటాను. పవిత్రభావనతో ధర్మంగా ప్రవర్తిస్తాను. దీనినే విద్య అంటారు. దీని వలననే నేను విష్ణువును తెలుసుకున్నాను. నీకు గాని, వేరు ఎవరికైనా గాని విష్ణువును తెలుసు కోడానికి ఇది ఒక్కటే మార్గం. వేరు మార్గం లేదు. పై చెప్పినది కానిది, దానికి భిన్నంగా ఉన్నది అవిద్య అంటారు." అని అన్నాడు సంజయుడు.

పక్కనే ఉన్న కొడుకు సుయోధనుని చూచి ధృతరాష్ట్రుడు "నాయనా సుయోధనా! సంజయుడు మనకు ఆప్తుడు శ్రేయోభిలాషి. అతని మాట విను. శ్రీకృష్ణుని ఆ శ్రయించు. నీవు, నీ తమ్ములు, నీ కుమారులు సుఖంగా ఉండండి. " అని అన్నాడు.

దానికి సుయోధనుడు "తండ్రీ! ఈ లోకాలు సర్వనాశనం అయినా సరే నేను ధైర్యం వదలను. ఎవరినీ శరణు వేడను." అని అన్నాడు.

"గాంధారీ! విన్నావా నీ కుమారుని మాటలు. వీడు ఒక దురభిమాని. నీతి బాహ్యుడు. గర్విష్టి. అసూయా ద్వేషాలు మాని నా మాట వినడు. వీడు చెడిపోతాడు. వీడికి బతుకు లేదు." అని అన్నాడు నిర్వేదంగా.

గాంధారి సుయోధనునితో ఇలా చెప్పింది. "కుమారా సుయోధనా! నీ ఐశ్వర్యములు, సంపదలు, రాజ్యము, నీ ఆయుష్షు ఎందుకు వదులుకుంటావురా! దైవం భీముని రూపంలో వచ్చి నిన్ను చంపుతుందిరా! నీలాంటి అవినీతిపరుడు కూడా ఉంటాడా! " అని పలికింది.

వ్యాసుడు ధృతరాష్ట్రుని చూచి "నీకు శ్రీకృష్ణుడు అంటే భక్తి. అందుకే సంజయుని రాయబారిగా పంపావు. మంచి పని చేసావు. సంజయుని మాట విని శ్రీకృష్ణుని ఆశ్రయించు. రాగద్వేషాలు వదిలిపెట్టు. ఏకాగ్ర త్తంతో ఆరాధించిన వారికి శ్రీకృష్ణుడు చేరువ అవుతాడు. కామక్రోధములతో అలమటించే వారికి అతను దూరంగా ఉంటాడు." అని పలికాడు వ్యాసుడు.

"మీరు చెప్పినట్లే చేస్తాను." అని అన్నాడు ధృతరాష్ట్రుడు.

"సంజయా! శ్రీ కృష్ణునికి వాసుదేవుడు అనే పేరు ఎలా వచ్చింది అని అడిగాడు ధృతరాష్ట్రుడు.

దానికి సంజయుడు "దేవా! శ్రీకృష్ణుడు అంతటా ఉంటాడు. అన్ని అతనిలో ఉంటాయి. అందువలన అతనికి వాసుదేవుడు అని పేరు వచ్చింది. ఇంద్రియనిగ్రహంతో అతనిని ధ్యానిస్తే అతను వశం అవుతాడు. నీవు కూడా అన్ని చింతలను వదిలిపెట్టి శ్రీకృష్ణుని ఆశ్రయించు." అని అన్నాడు.

అప్పుడు ధృతరాష్ట్రుడు "వ్యాసమహర్షి! నేను కూడా శ్రీ కృష్ణుని శరణు వేడుతాను. కాని నాకు నేత్రములు లేవు. శ్రీకృష్ణుని దివ్యమంగళ విగ్రహమును దర్శించలేను. నిరంతరము శ్రీకృష్ణుని సన్నిధానములో ఉండి అతనిని సేవించుచున్న వారు ఎంతటి పుణ్యాత్ములోకదా! " అని విచారించాడు.

అంతట వ్యాసుడు వెళ్లిపోయాడు. దుర్యోధనుడు, సంజయుడు, గాంధారి కూడా తమ తమ నివాసములకు వెళ్లారు.

మహా భారతము ఉద్యోగపర్వము

ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.